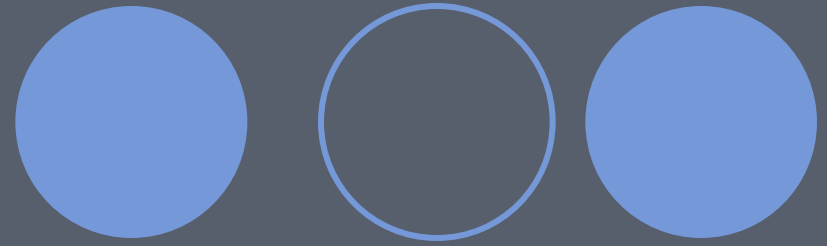

**Metódy zberu údajov:
pozorovanie, rozhovor,
dotazník, meranie**

Analýza získaných údajov

PhDr. Simona Kelčíková, PhD.

Posudzovanie

- súčasťou všetkých činností, ktoré robí sestra pre pacienta alebo s pacientom počas všetkých fáz ošetrovateľského procesu
- je zamerané na vytvorenie databázy relevantných informácií o jednotlivcovi, rodine alebo komunite, jeho problémoch pre potreby výberu cielených intervencií
- pre tvorbu databázy je nevyhnutné používať aj rôzne **metódy zberu údajov a nástroje**, ktoré sa často stávajú súčasťou klinických smerníc, ošetrovateľských protokolov a dokumentácie

Ošetrovateľstvo

- metódy a techniky spoločenských a humanitných vied
- **rozhovor a dotazník** - self report, sebaopisné, samoreferenčné, metódy osobnej výpovede

Metóda zberu údajov - príprava

- **Obsahová stránka** – identifikácia oblasti posúdenia, štruktúra, tvorba položiek, spôsob hodnotenia
- **Formálna stránka** - dokumentovanie, vzhľad formulára, záznamových klinických hárkov
- spolupráca s pacientom, s blízkymi pacienta, konzultácie s členmi tímu
- analýza zdravotných záznamov, odbornej literatúry

Rozhovor

- pravdepodobne najstarší a najčastejší spôsob získavania informácií
- metóda, založená na priamom opytovaní, t.j. verbálnej komunikácii (medzi sestrou a pacientom)

Rozhovor v ošetrovateľskej praxi

- má jasný, odborný cieľ
- obsahuje otázky zamerané na určité, vopred definované oblasti
- uskutočňuje sa za istých podmienok
- je aplikovateľný v každej fáze ošetrovateľského/edukačného procesu
- interpretácia údajov je odborná

V ošetrovateľskej praxi je potrebné zohľadniť určité aspekty, ktoré vyplývajú z niektorých špecifík aktérov rozhovoru, situácie a prostredia - čas, miesto, vzdialenosť

Príprava a fázy rozhovoru

- teoreticky sa oboznámiť s témou
- rámcovo poznať typ a vlastnosti, ktoré potrebujem poznať
- obsahová stránka – schéma vstupného posúdenia
- akýkoľvek záznam, databáza nie je výsledkom využitia iba jednej metódy – kombinácia rozhovoru s pozorovaním, fyzikálne vyšetrenie, hodnotiace a meracie škály

Fázy rozhovoru

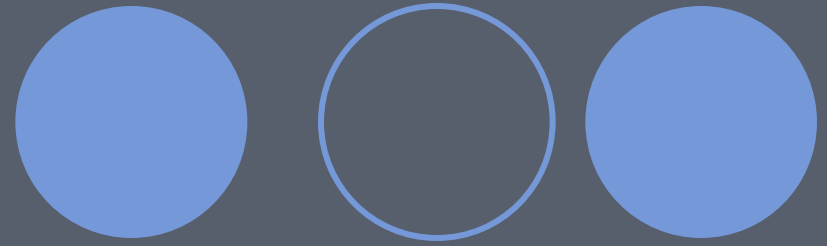
- **Úvod** – predstavenie, zoznámenie, stručný náčrt témy, krátky neformálny vstup, prevažne identifikačné otázky, obavy a rozpaky pacienta; **rozhodujúci vplyv**
- **Stredná časť** – získanie relevantných informácií pre vytvorenie štrukturovanej databázy, zatvorené a polootvorené otázky
 - otázky jasné, zrozumiteľné, nie sugestívne, navádzajúce
- **Záverečná časť** – zhrnutie

Registrácia odpovedí

- formulár pre vstupné posúdenie – zaškrtavanie
- magnetofónový, audiovizuálny záznam

Druhy rozhovoru

- Neštrukturovaný – nedirektívny – v počiatočnej fáze (pri nadviazaní kontaktu, približuje sa bežným životným situáciám, cieľ je určený iba rámcovo)
- Čiastočne štrukturovaný - časť javov už dá jednoznačne a objektívne identifikovať a časť je nejasná a potrebuje ďalšie vysvetlenie
- Štrukturovaný rozhovor – maximálne formalizované, organizované, špecifické informácie, zber konkrétnych dát v limitovanom čase

Pozitíva

- nástroj na komplexné skúmanie ľudského správania, pocitov a postojov (dát subjektívnej povahy)
- vysoký stupeň úprimnosti pri odpovediach
- flexibilita
- použiteľnosť a dostupnosť pre väčšinu populácie (deti, nevidiaci, negramotní, osoby s nízkym vzdelaním)

Negatíva

- kvalifikovanosť opytujúceho sa – odborná pripravenosť a komunikačná zručnosť
- časová a personálna náročnosť

Dotazník

- metóda získavania empirických informácií, založená na nepriamom opytovaní sa s použitím vopred formulovaných otázok, položiek
- vysoká efektívnosť
- finančne a časovo najmenej náročná
- hromadný zber informácií (veľký počet respondentov v pomerne krátkom čase)
- väčšia anonymita, väčší stupeň objektivity dát

Príprava dotazníka

- skonštruovať jednotlivé prvky dotazníka, predovšetkým položky tak, aby vychádzali z jasne stanovených cieľov, teda toho, čo chceme zistiť, overiť
- najčastejšie dotazníky už vytvorené tímom odborníkov a metodológov (spoľahlivosť)
- vlastný dotazník - potrebné získať vysokú úroveň teoretických znalostí o téme a taktiež metodologickú tréňovanosť

Štruktúra dotazníka

- názov
- kontaktno-motivačný úvod, príhovor
- inštrukcie, pokyny ako dotazník vyplňať
- vecné položky, ktoré tvoria jadro dotazníka
- tzv. kategorizačné položky (demografické údaje)

Vecné položky

- Pojem položka – otázka?

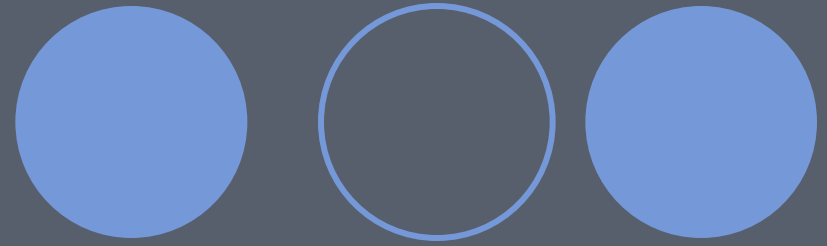
Položka - 2 časti:

- forma opytovacej vety (vyjadrená v prvej osobe množného čísla) a plní **funkciu podnetu**, na ktorý má respondent reagovať
- voľná alebo predznačená **reakcia** respondenta **na daný podnet** a má podobu viacerých možností (dve a viac) - ak tieto alternatívy **merajú stupeň** skúmaných vlastností, hovoríme o škále
- optimálny rozsah dotazníka

Požiadavky na správne skonštruované položky

- jasnosť a zrozumiteľnosť
- stručnosť
- jednoznačnosť
- kladná, nie záporná forma
- nesugestívnosť
- nenáročnosť na pamäť

Druhy položiek

- **otvorené**

S kým najčastejšie hovoríte o svojom zdravotnom stave?

- **polootvorené**

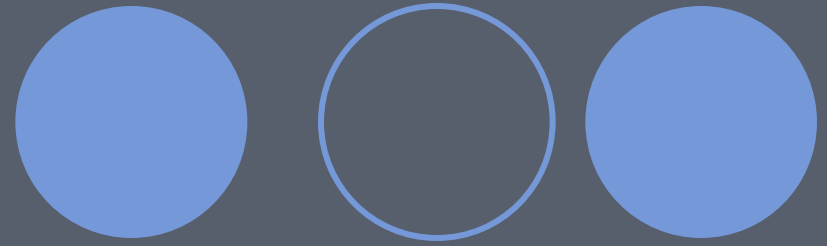
Na koho sa obraciate s prosbou o radu pri zdravotných problémoch ?

- ☐ Lekár
- ☐ Sestra
- ☐ Rodina
- ☐ Iné (vypíšte)

- **Uzavreté**

Bola Vám poskytnutá dostatočná ošetrovateľská starostlivosť? áno nie

Pozorovanie

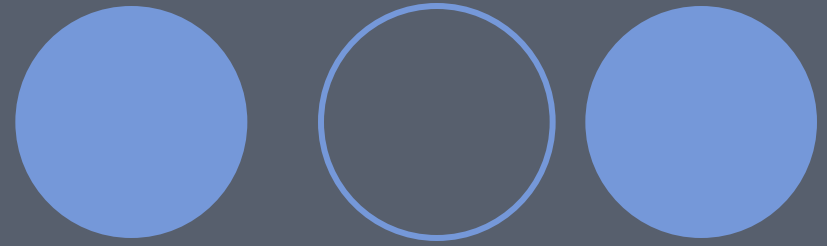

- **pozorovať** - sústredene, cieľavedome sledovať, so zámerom niečo poznať, zistiť, priniesť nové poznatky či doplniť tie súčasné
- **odborné pozorovanie** je zámerné, uvedomované, viac či menej vopred pripravené a organizované, jeho priebeh a výsledok sa registruje s cieľom čo najpresnejšieho záznamu vlastností objektívnej skutočnosti

Druhy pozorovaných javov

- **vlastnosti a stav jednotlivca** (klinické znaky pacientových ťažkostí, bledosť, cyanóza apod.)
- **aktivity a prejavy správania** (hľadanie úľavovej polohy, inhalácia kyslíka)
- **prejavy verbálnej a neverbálnej komunikácie** (norma alebo príznaky patológie vo verbálnej, neverbálnej komunikácii, napríklad komunikačné prejavy dezorientovaného pacienta)
- **získavanie zručností a ich uplatnenie** (nácvik zručnosti a jej demonštrácia)
- **situačné deje a javy** (napríklad prítomnosť a funkcia respirátora, infúznej pumpy)

Pozorovanie

- Podľa štruktúry
štrukturovaný – iba cieľ
neštrukturovaný – definovaná štruktúra
fenoménoch
- Podľa situácie
terénne
laboratórne
- Podľa aktuálnosti
priame
nepriame

Pozorovacie nástroje

- **Inventár** - zoznam prvkov (vlastností, činností a pod.) pozorovania – záznamový hárok (checklist)
- zefektívňuje prácu sestry - opomenutie dôležitých faktov a zvyšovanie bezpečnosti a kvality ošetrovateľskej starostlivosti

Chyby v pozorovaní

- súvis s **predchádzajúcimi skúsenosťami** pozorovateľa
- haló efekt
- chyba kontrastu
- obmedzenie pamäti a pozornosti
- strata určitých informácií

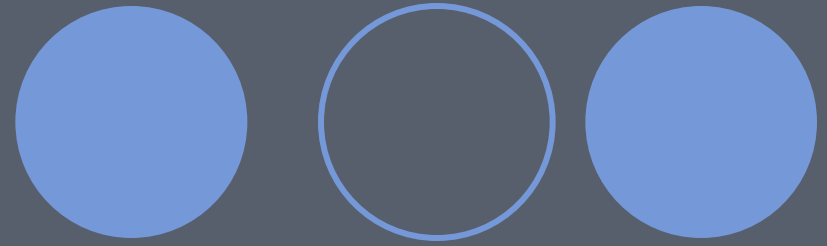
Meranie, merací nástroj

- systematický proces **kvantifikácie charakteristík** osoby, javu alebo situácie, ktorý súvisí s úsilím tieto charakteristiky objektivizovať
- takmer každý jav je možné merať prostredníctvom jeho vlastností, pričom meriame len také **vlastnosti**, ktoré **reálne existujú** (vek, pohlavie, zložky postoja)
- definovať a popísať jav, ktorý chceme merať - vlastnosti javu a znak – (bolesť je **javom**, intenzita je **znak**, neznesiteľná – **stupeň znaku**)
- porovnávanie danej vlastnosti meraného objektu s ustálenou mierou (štandardom, mernou jednotkou) k zvolenému znaku, veličine - výsledkom sú čísla, ktoré sa môžu ďalej spracovávať

Príklady merania

- meranie vitálnych funkcií
- kvantitatívnych zmien vedomia
- veľkosti rany
- intenzity bolesti
- antropometrických ukazovateľov
- príjmu a výdaja tekutín
- rizika vzniku dekubitov
- kvality života
- compliance pacienta s terapeutickými odporúčaniami
- únavu, úzkosť, strach, beznádej

Merací nástroj

- súbor škál, otázok a iných informácií, ktoré poskytujú obraz o požiadavkách jednotlivca a súvisiacich faktoroch
- bežnou súčasťou systematického a kontinuálneho zberu dát o pacientovi
- prostriedok na identifikáciu a meranie špecifickej zdravotnej kondície, napr. mobility, schopnosti sebaopatery, depresie, kognitívnej poruchy pomocou stupnice s rôznym počtom stupňov

Posudzovacie škály, stupnice

- **prednosťou** škál je možnosť posúdiť veľký počet znakov a relatívne krátky čas administrácie
- **nedostatkom** je v niektorých prípadoch ich sporná vedecká hodnota

Bartelov test základných denných aktivít – ADL (Aktivity daily living)

Činnosť	Zvládnutie činnosti	Body
Jedenie/ pitie	Samostatne, bez pomoci S pomocou Nezvládne	10 5 0
Obliekanie	Samostatne, bez pomoci S pomocou Nezvládne	10 5 0
Kúpanie	Samostatne alebo s pomocou Nezvládne	10 0
Osobná hygiena	Samostatne alebo s pomocou Nezvládne	10 0
Kontinencia moču	Plne kontinentný Občas inkontinentný Inkontinentný	10 5 0
Kontinencia stolice	Plne kontinentný Občas inkontinentný Inkontinentný	10 5 0
Použitie WC	Samostatne, bez pomoci S pomocou Nezvládne	10 5 0
Presun z postele na stoličku	Samostatne, bez pomoci S malou pomocou Vydrží sedieť Nezvládne	15 10 5 0
Chôdza po rovine	Samostatne nad 50m S pomocou 50m Na vozíku 50m Nezvládne	15 10 5 0
Chôdza po schodoch	Samostatne, bez pomoci S pomocou Nezvládne	10 5 0

Vyhodnotenie stupňa závislosti:
 0 – 40 bodov – vysoká závislosť
 45 -60 bodov – závislosť stredného stupňa
 65 -95 bodov – mierna závislosť
 100 bodov – nezávislosť

Riziko vzniku dekubitov – Knollova stupnica

Parameter	0	1	2	3
Všeobecný stav zdravia	dobrý	primeraný	chatrný	slabý
Mentálny stav	bdelý	letargia	semikomatózny	komatózny
Aktivita	chodiaci	potrebuje pomoc	trvalo na vozíku (2 krát)	trvalo na posteli (2 krát)
Pohyblivosť	plná	obmedzená	veľmi obmedzená (2 krát)	imobilita (2 krát)
Inkontinencia	žiadna	občasná	spravidla močová	úplná moču, stolice (2 krát)
Príjem výživy per os	dobrý	primeraný	zlý	žiadny
Príjem tekutín per os	dobrý	primeraný	zlý	žiadny
Náchylnosť na choroby – DM, neuropatie, cievne choroby, anémie	žiadna	znížená	primeraná	veľká
Hodnotenie: > ako 12 bodov – riziko vzniku dekubitov				

Didaktické zásady a prostriedky

Mgr. Mária Zanolitová, PhD

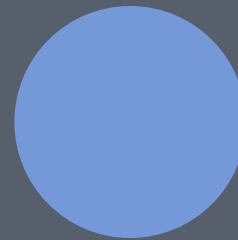
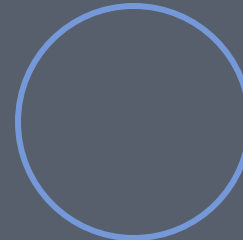
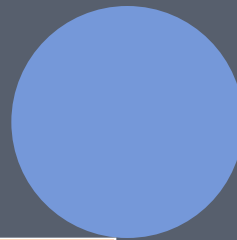
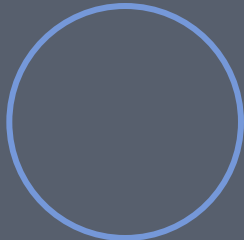
Vyučovacie zásady

- všeobecné alebo základné požiadavky, ktoré sú v súlade s cieľmi edukačného procesu a zákonitosťami učenia/ v súlade so stanovenými cieľmi a obsahom
- spájané (najčastejšie) s činnosťou učiteľa, lektora, edukátora určitý postup

Zásada názornosti

- ako hlavný princíp, zásada
- často sa prelína s ďalšími zásadami
- špecifikum pri edukácii dospelých
 - už určité vedomosti a skúsenosti, odlišná motivácia, odlišné kreatívne možnosti

jednota teórie
a praxe

spojenie výuky
so životom

vedúca úloha
učiťeľa

uvedomelosť a
aktivita

názornosť

primeranosť

vedeckosť

Didaktické postupy → účastník edukácie (Siebert, 1984)

- **Didaktická redukcia** – koncentrácia predmetu na podstatné rysy – kľúčové výrazy a metódy riešenia (príklad, modely, teórie)
- **Didaktická rekonštrukcia** – názorné vysvetlenie zamerané na edukanta primeraným spôsobom
 - ohľad na predbežné znalosti, záujmy, štýl učenia
 - aktivizujúce metódy

Vyučovacie zásady

- uvedomelosti a aktivity
- názornosti
- primeranosti
- systematickosti
- postupnosti

Princíp uvedomelosti a aktivity

- vyžaduje aktívny a kladný vzťah k učeniu – samostatná aktivita edukanta

Uvedomelé učenie

- motivácia – význam pre prax a osobný život
- prezentuje aplikáciu do praxe (príklady)
- cieľ, obsah a štruktúra vyuč. jednotky
- spolupráca učiacich sa – premýšľanie, zovšeobecňovanie, odhaľovanie príčin
- využívanie skúseností a novo získaných vedomostí a zručností

Princíp názornosti

- predmet, ilustrácia, simulácia, animácia
predvedenie činnosti
- zvýšenie záujmu
- lepšie pochopenie učiva
- trvalejšie zapamätanie si
- dokonalejšie osvojenie učiva

Výrazný vplyv multimédiá a informačné
technológie

Princíp primeranosti

- obsah a rozsah učiva, obtiažnosť a spôsob vyučovania = schopnosť a úroveň učiacich sa
- vplyv na postoje učiacich sa, úspech v učení, autoreguláciu
- posúdenie schopnosti učiť sa – vzdelanie, roly a funkcie, pracovné prostredie

Princíp trvácnosti

- požiadavka zapamätania si – podľa potreby uplatniť v praxi
- viaže sa na zákonitosti pamäte
- aktivita učiacich sa, metódy práce, systém precvičovania

Materiálne vyučovacie prostriedky

- zvyšovanie efektivity edukačného procesu
- súvis s didaktickou zásadou názornosti
- **všetky materiálne predmety, ktoré zaisťujú, podmieňujú a zefektívňujú priebeh edukačného procesu**
- slúžia na dokonalejšie a rýchlejšie pochopenie učiva
- prostredníctvom nich edukátor objasňuje učivo, riadi poznávaciu činnosť edukantov, didaktickú komunikáciu a reguláciu učenia
- edukátor ich využívaním môže vhodne doplniť svoj slovný výklad